

Papur y Bwrdd

09 Gorffennaf 2015

Teitl Papur:	Adroddiad Blynyddol ar y Cynllun Iaith Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg 2014-2015
Cyfeirnod y Papur:	CNC B B 45.15
Paratowyd y Papur gan:	Claire Begley/Lyn Williams

Pwrpas y Papur:	Gwybodaeth
Argymhelliad:	<p>Hysbysu'r Bwrdd ynghylch yr Adroddiad Blynyddol ar ein Cynllun Iaith Gymraeg ar gyfer Comisiynydd y Gymraeg</p> <p>Hysbysu'r Bwrdd ynghylch yr Adroddiad Safonau a dderbyniwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg a'r gwaith dilynol sydd ei angen i sicrhau ein bod yn cydymffurfio pan osodir y safonau</p>
Angen Penderfyniad:	Gwybodaeth yn unig

Effaith:	<p>Effaith ar yr Amgylchedd: Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru mewn sefyllfa gryfach i weithio gyda sefydliadau a phartneriaid eraill yng Nghymru i sicrhau gwell canlyniadau amgylcheddol os yw'n ddwyieithog</p> <p>Effaith ar yr Economi: Ddim yn berthnasol.</p> <p>Effaith ar y Gymuned: Galluogi ein sefydliad i ddarparu gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd ac i allu cyfathrebu'n effeithiol gyda'r holl gymunedau a wasanaethwn.</p> <p>Effaith ar Wybodaeth: Bydd cynyddu ein gallu dwyieithog yn cryfhau ein gallu i rannu a datblygu gwybodaeth gyda phartneriaid a sefydliadau academiaidd ar draws Cymru.</p>
-----------------	--

Pwnc

1. Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Bwrdd ynglŷn â chynnydd ein Cynllun Iaith Gymraeg yn ystod 2014-15 a'n Hadroddiad Blynnyddol i Gomisiynydd y Gymraeg.
2. Hysbysu Aelodau'r Bwrdd ynghylch yr Adroddiad Safonau a dderbyniwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg yn dilyn y broses Ymchwilio Safonau a gynhaliwyd yn gynharach eleni.

Crynodeb

3. Bob blwyddyn mae'n ofynnol i bob corff cyhoeddus yng Nghymru baratoi Adroddiad Blynnyddol ar y cynnydd a wnaed wrth weithredu eu Cynllun Iaith Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg. Mae adroddiad drafft 2014/15 Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ei atodi. Mae'r adroddiad yn dangos y cynnydd da parhaus a wnaed o ran gweithredu'r Cynllun wrth i ni weithio tuag at ddod yn sefydliad naturiol dwyieithog ar gyfer y dyfodol.
4. Derbyniwyd copi o'r Adroddiad Safonau a anfonwyd at Weinidogion Cymru gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 2 Mehefin 2015. Mae'r adroddiad hwn yn gasgliad o'r dystiolaeth a ddarparwyd yn yr Archwiliad Safonau ac argymhellion y Gomisiynydd a fydd yn berthnasol i Gyfoeth Naturiol Cymru . Mae copi o'r Adroddiad Safonau ar gael gan Ysgrifenyddiaeth y Bwrdd.

Cefndir

Cynllun Iaith Gymraeg:

5. Mae'r Cynllun Iaith Gymraeg yn bolisi corfforaethol Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn gosod dyletswydd ar gyrfn cyhoeddus yng Nghymru i baratoi Cynllun Iaith Gymraeg sy'n nodi sut y maen nhw'n bwriadu darparu gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd yng Nghymru. Mae'r Cynllun wedi bod yn weithredol ers 1 Ebrill 2013 a bydd yn parhau mewn grym hyd nes bydd y Safonau Iaith Gymraeg yn disodli'r Cynllun dros gyfnod o amser.
6. Mae'r Adroddiad Blynnyddol sydd wedi ei atodi, a'i osod mewn fformat a osodwyd gan Gomisiynydd yr Iaith Gymraeg, yn dangos y cynnydd a wnaed o ran yr Iaith Gymraeg yn Cyfoeth Naturiol Cymru yn erbyn y targedau a osodwyd ar gyfer y Cynllun yn 2014-15.
7. Dangosir isod y prif bethau a gyflawnwyd ac a gofnodwyd yn yr Adroddiad Blynnyddol.
  - Lansiwyd rhaglen Hyfforddiant Iaith Gymraeg ym Mehefin 2014. Mae'r rhaglen wedi bod yn llwyddiannus gyda 250 o'n haelodau'n mynychu cwrs undydd Cyfarch, a 255 yn mynychu dosbarthiadau Gymraeg bob wythnos. Bydd cefnogi staff yn y modd yma'n helpu i wireddu ein gweledigaeth hirdymor o ddod yn sefydliad dwyieithog yn y dyfodol.

- Mae dau aelod o'n Bwrdd Rheoli wedi manteisio ar y cyfle i ddysgu Cymraeg ac wedi llwyddo yn yr arholiad CBAC ar ddiwedd eu cwrs. Mae'r Cadeirydd ac aelodau eraill y Bwrdd wedi cael hyfforddiant ar sut i ynganu geiriau sylfaenol a chyfarch pobl yn Gymraeg.
- Mae'r grŵp Pencampwyr wedi bod yn chwilio am ffyrdd i helpu ein dysgwyr yn y swyddfeydd gan gynorthwyo gyda gwaith cartref a threfnu Siop Siarad i roi cyfle iddynt ymarfer yr hyn y maen nhw wedi ei ddysgu.
- Lansiodd Cynllun Mentora ym Mawrth 2015, gan roi cyfle i'r dysgwyr sgwrsio'n anffurfiol gyda siaradwr Cymraeg – mae'n hysbys bod hyn yn helpu dysgwyr i fod yn fwy hyderus wrth ddefnyddio'r sgiliau y maen nhw wedi eu datblygu.
- Datblygwyd canllawiau Meddalwedd Ddwieithog i sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn cael ei hystyried wrth ddatblygu meddalwedd bresennol neu brynu meddalwedd newydd at ddefnydd allanol a mewnol. Datblygwyd y canllawiau yn unol â chyngor gan staff yn swyddfa Comisiynydd y Gymraeg.
- Datblygwyd system hunan wasanaeth Cyllid ac Adnoddau Dynol fewnol MyNRW a'r system adrodd am ddamweiniau ar-lein (Iechyd a Diogelwch) yn ddwyieithog gan roi mwy o gyfle i'n staff weithio'n ddwyieithog.
- Mae'r Gymraeg wedi ei chynnwys fel ystyriaeth ar ein ffurflen Asesiad Effaith Cydraddoldeb fel rhan o'r broses sgrinio ar gyfer unrhyw bolisi, cynllun a phrosiect.
- Cynlluniwyd system newydd ar gyfer cynnwys gwefan, sy'n golygu bod tudalen newydd yn cael ei chyhoeddi pan fydd y fersiwn Gymraeg a Saesneg yn barod; mae hyn yn sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'n Cynllun.

Safonau Iaith Gymraeg:

8. Mae Mesur Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 yn gosod fframwaith i gyflwyno dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i gydymffurfio â safonau'n gysylltiedig â'r iaith Gymraeg. Bydd y safonau'n esbonio sut mae disgwyl i gyrff ddefnyddio'r iaith a sicrhau cysondeb rhwng gwasanaethau Gymraeg ar draws gyrff cyhoeddus yng Nghymru. Bydd y Safonau'n disodli'r Cynlluniau Iaith Gymraeg ymhen amser.
9. Bydd casgliadau'r Adroddiad Safonau a dderbyniwyd yn cael ei drafod yn y Senedd gan Weinidogion Cymru yn ystod Hydref 2015. Yna caiff y sefydliad wybod pa Safonau a osodir a'r dyddiad gweithredu. Ysgrifennwyd ein Cynllun Iaith Gymraeg i adlewyrchu'r Safonau arfaethedig ac mae ein sefydliad wedi bod yn gweithio tuag at gyrraedd y targedau hyn o'r diwrnod cychwyn. Dylai hyn sicrhau bod y sefydliad mewn sefyllfa dda pan osodir y Safonau ar ryw adeg yn y dyfodol.

Y Camau Nesaf

10. Mae cwblhau rhaglenni newid drwy'r sefydliad yn ein galluogi i symud ymlaen i sicrhau bod ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog yn gwbl weithredol. Mae'r

Strategaeth yn cael ei gweithredu'n rhannol drwy lansio ein rhaglen Hyfforddiant Iaith Gymraeg, a fydd yn ein helpu i gyrraedd y targed a osodwyd yn y Strategaeth, hynny yw, bod 30% o'n staff yn gallu siarad Cymraeg yn hyderus erbyn 2018.

11. I gwblhau'r gwaith angenrheidiol bydd angen i bob aelod o staff asesu eu lefel o safbwynt yr iaith Gymraeg. Bydd hyn yn ein helpu i gynllunio ble mae ein sgiliau, ym mha feysydd busnes y mae angen cynyddu capasiti a phryd a ble'r ydym yn debygol o golli ein sgiliau presennol.
12. Bydd angen cynnal ymarferiad mapio o'r busnes cyfan er mwyn asesu a chytuno ar lefel iaith Gymraeg ar gyfer pob swydd yn y sefydliad. Bydd hyn yn cael ei wneud trwy ddefnyddio canllawiau Staffio a Recriwtio sydd eisoes yn eu lle gan ystyried gofynion ieithyddol y swydd a'r tîm, i sicrhau bod gan bob gweithle nifer digonol o siaradwyr Cymraeg i ddarparu gwasanaeth dwyieithog.
13. Bydd angen llunio Cynllun Gweithredu i weld a oes unrhyw feysydd y mae angen i ni ganolbwyntio arnynt i sicrhau bod ein sefydliad yn gallu cydymffurfio â'r Safonau pan fyddan nhw'n cael eu gorfodi yn y dyfodol.
14. Unwaith y bydd y Safonau'n hysbys, bydd angen codi ymwybyddiaeth staff drwy ein sianelau cyfathrebu mewnol, cyfarfodydd tîm wyneb yn wyneb a thrwy waith y grŵp Pencampwyr.
15. Byddwn yn parhau i gefnogi ein staff sy'n dysgu Cymraeg i bwrpas gwaith ac yn darparu cymorth a hyfforddiant ychwanegol i'n staff sydd ar hyn o bryd yn dysgu Cymraeg ar Lefel 3 – Canolradd. Bydd hyn yn helpu ein dysgwyr i ennill hyder i ddefnyddio eu sgiliau yn y gweithle. Bydd y cwrs sy'n cael ei adnabod fel 'Defnyddio Cymraeg yn y Gweithle' yn cael ei deilwra'n unol â'n hanghenion a'r termau penodol a ddefnyddir o fewn y sefydliad. Bydd y cwrs hwn yn helpu ein staff sy'n dysgu ar eu taith i ddod yn siaradwyr Cymraeg rhugl a bydd yn helpu i gyrraedd y targed yn ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog.

Risgiau

16. Ar hyn o bryd mae Comisiynydd y Gymraeg yn goruchwyllo'r gwaith o weithredu ein Cynllun Iaith Gymraeg ac yn y dyfodol bydd yn rheoleiddio Cyfoeth Naturiol Cymru pan fydd y Safonau'n cael eu gosod; gallai diffyg cydymffurfio â'r Safonau perthnasol effeithio ar enw da'r sefydliad gan arwain at ddiffyg ymddiriedaeth gyda'r cymunedau, y partneriaid ac aelodau'r cyhoedd a wasanaethwn. Gallai hyn hefyd arwain at gosb sifil os darganfyddir nad yw'r sefydliad yn cydymffurfio â Safon berthnasol.

Goblygiadau Ariannol

17. Mae'r gwaith o barhau i weithredu'r Cynllun o fewn cyllidebau presennol, bydd hyn yn cael ei adolygu unwaith y byddwn yn gwybod effaith lawn y Safonau.

Cyfathrebu

18. Byddwn yn parhau i godi ymwybyddiaeth o'n Cynllun a'r canllawiau sydd yn eu lle tra byddwn hefyd yn hysbysu ein staff ynghylch gofynion y Safonau arfaethedig. Unwaith y byddwn yn gwybod pa Safonau a osodir, bydd Ymgynghorydd Polisi Iaith Gymraeg ac aelodau'r grŵp Pencampwyr yn mynychu cyfarfod tîm ledled Cymru i drafod eu gofynion.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (EqIA)

19. Cynhaliwyd Asesiad Effaith Cydraddoldeb ar y Cynllun Iaith Gymraeg cyn y diwrnod cychwyn. Byddwn yn adolygu'r Asesiad Effaith Cydraddoldeb unwaith y bydd y Safonau wedi eu gosod fel rhan o ddatblygu'r cynllun gweithredu.

Atodiad

Atodiad 1 - Adroddiad Monitro Blynyddol Cynllun Iaith Gymraeg 2014-15